

استانداردهای زندگی در بین سالمندان شهر تهران و عوامل اقتصادی-اجتماعی مرتبط با آن

مقدمه: با توجه به افزایش روبه‌رشد جمعیت سالمندان، موضوع استانداردهای زندگی آنها به‌عنوان یکی از شاخصهای رفاه عینی مورد توجه سیاست‌گذاران، مدیران اجرایی و دانشگاهیان قرار گرفته است. این مطالعه با هدف بررسی وضعیت استانداردهای زندگی سالمندان شهر تهران و عوامل اقتصادی - اجتماعی مرتبط با آن انجام شده است.

روش: این مطالعه مقطعی با مشارکت ۱۵۰ سالمند ساکن شهر تهران در سال ۱۳۹۷ انجام گرفت. داده‌ها با استفاده از چک‌لیست اطلاعات دموگرافیک و پرسشنامه استانداردهای زندگی با سه مؤلفه شامل تسهیلات زندگی، وضعیت مسکن و مخارج خانوار جمع‌آوری گردید. از نرم‌افزار آماری *SPSS* و آزمونهای آماری آنالیز واریانس یک‌طرفه و تی با دو نمونه مستقل برای تحلیل داده‌ها استفاده شد.

یافته‌ها: میانگین نمره استانداردهای زندگی $6/73$ و انحراف معیار آن $2/53$ بود و دامنه آن بین حداقل $1/83$ و حداکثر $12/42$ قرار داشت که این مقدار استانداردهای زندگی در بین سالمندان شهر تهران با توجه به کل نمره پرسشنامه (۰ تا ۱۷) در سطح پایین ارزیابی گردید. استانداردهای زندگی در پهنه بالا بیشتر از پهنه پایین و متوسط بود. همچنین بر اساس وضعیت اشتغال، گروه بازنشسته‌ها در مقایسه با سایر گروه‌ها از سطح استاندارد زندگی بیشتری برخوردار بودند. در مورد متغیر جنسیت نیز تفاوت معناداری در دو گروه مشاهده نگردید.

بحث: در مطالعه حاضر بازنشستگی یک متغیر مهم در رابطه با افزایش استانداردهای زندگی بود. به‌نظر می‌رسد مدیریت هزینه در افراد بازنشسته باعث شده نسبت به افراد خانه‌دار، شاغل و با سالمندانی که دویاره مشغول به کار شده‌اند، کیفیت استانداردهای زندگی بهتری را تجربه کنند. همچنین بالاتر بودن استانداردهای زندگی در افراد ساکن در پهنه اقتصادی-اجتماعی بالا نشان می‌دهد که شاخصهای عینی رفاه مانند مساحت واحد مسکونی با پهنه و شرایط اقتصادی اجتماعی افراد سالمند مرتبط می‌باشند. با توجه به نتایج این مطالعه توصیه می‌شود که برنامه‌های مداخله‌ای توسط حوزه‌ها و نهادهای رفاه اجتماعی در جهت ارتقای استانداردهای زندگی سالمندان غیر بازنشسته و در پهنه اقتصادی اجتماعی پایین اجرا گردد.

۱. مینا جهان‌پور
کارشناسی ارشد رفاه اجتماعی. گروه رفاه اجتماعی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران، ایران.

۲. سید حسین محقق کمال
دکترای تخصصی سلامت و رفاه اجتماعی، مرکز تحقیقات مدیریت رفاه اجتماعی، گروه رفاه اجتماعی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران، ایران (نویسنده مسئول).
<hosseinmohaqq@gmail.com>

۳. سمانه حسین‌زاده
دکترای تخصصی آمار زیستی، گروه آمار، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران، ایران

۴. حمیرا سجادی
دکترای تخصصی پزشکی اجتماعی. مرکز تحقیقات مدیریت رفاه اجتماعی، گروه رفاه اجتماعی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران، ایران.

۵. مهدی باسختا
دکترای تخصصی اقتصاد سلامت، مرکز تحقیقات مدیریت رفاه اجتماعی، گروه رفاه اجتماعی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران، ایران

۶. مهدی خزلی
دکترای تخصصی آموزش و ارتقاء سلامت، مرکز تحقیقات توسعه اجتماعی و ارتقاء سلامت، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، کرمانشاه، ایران

واژه‌های کلیدی: استانداردهای زندگی، بازنشستگی، رفاه اجتماعی، سالمند، وضعیت اقتصادی-اجتماعی

تاریخ دریافت: ۹۷/۸/۹

تاریخ پذیرش: ۹۷/۱۰/۳۰

۱. این مقاله برگرفته از پایان‌نامه دانشجویی با عنوان «بررسی ارتباط بین استانداردهای زندگی با رفاه ذهنی در بین سالمندان شهر تهران» است.

The Status of Living Standards and Related Socioeconomic Factors among the Elderly in Tehran

- ▶ **1- Mina Jahanpour**
MSc in Social Welfare,
University of Social
Welfare and Rehabilitation
Sciences, Department of
Social Welfare Manage-
ment, Tehran, Iran
- ▶ **2- Seyed Hossein Mohaqeqi Kamal**
Ph.D. in Social Welfare and
Health, Social Welfare Man-
agement Research Center,
University of Social Welfare
and Rehabilitation Sciences,
Tehran, Iran,
(Corresponding Author)
<hosseinmohaqeq@gmail.
com>
- ▶ **3- Samaneh Hosseinzadeh**
Ph.D. in Biostatistics,
Department of Biostatistics,
University of Social
Welfare and Rehabilitation
Sciences, Tehran, Iran.
- ▶ **4- Homeira Sajjadi**
Ph.D. in Social Medicine,
Social Welfare Manage-
ment Research Center,
University of Social
Welfare and Rehabilitation
Sciences, Tehran, Iran.
- ▶ **5- Mehdi Basakha**
Ph.D. in Health Econom-
ics, Social Welfare Man-
agement Research Center,
University of Social
Welfare and Rehabilitation
Sciences, Tehran, Iran.

Expanded Abstract

Introduction : Today, due to advances in health and economic development, we are witnessing improvements in living standards and life expectancy. On the other hand, after a period of fertility, in recent decades the proportion of the elderly has grown by decreasing women's fertility rates. The phenomenon of increasing the aging population is one of the most important challenges being faced by the present century in the economic, social and health spheres. Epidemiological studies predict that by 2050, the population over 60 in Iran will reach over 26 million. Social welfare in every society is one of the most basic social needs. "Living standards" are one of the most important indicators of objective welfare. Living standards are related to the level of economic welfare of individuals, and emphasize the external aspects of life, including ownership of objects and resources, income, and wealth. As defined by the United Nations, living standards include aspects, such as participation in social activities, access to services used by most people (public or private), economic resources, such as income, savings and assets, access to health services, leisure, and housing. A review of research shows that the income index has been used frequently to measure living standards. But income is not an appropriate indicator of living standards, because it does not reflect other sources or benefits and does not reflect changes made over time, and many people refuse to express their exact income.

▶ **6- Mehdi Khezeli**
Ph.D. in Health Education and Promotion, Social Development & Health Promotion Research Center, Kermanshah University of Medical Sciences, Kermanshah, Iran.

Keywords: Elderly, Living standards, Social welfare, Retirement, Socioeconomic status

Received: 31 Oct. 2018

Accepted: 20 Jan. 2019

The United Nations Development Program (UNDP) also uses an objective approach to assess the standard of living. This approach includes GDP, employment, health, life expectancy and education, availability of facilities, such as libraries and recreational facilities, and the extent to which people participate in the community. The review of living standards studies shows that there is little attention paid to the standard of living of the aging population in Iran, and in this case, there is a lot of information and knowledge gap. Thus, the present study was conducted to examine the standard of living of the elderly population in Tehran.

Method: This cross-sectional study was conducted on a population of elderly over 60 years in Tehran. Participants were selected using stratified random sampling method. Twenty two districts of Tehran based on employment rate, gross household expenditure, women's employment, total employment ratio, and household growth rate were divided into three zones, including low, moderate, and high. The sample size for each zone calculated 50 people with an appropriate formula. The inclusion criteria included age over 60, the ability to understand and respond to the questionnaire, and informed consent. Data were collected via a socio-demographic and standard of living questionnaire. The Living Standards Questionnaire is a self-report scale and includes 17 items in three dimensions. Validity and reliability of the questionnaire was confirmed by Jahan pour et al. (2017). After completing the questionnaires, the data were analyzed with SPSS-22 using one-way ANOVA and independent t-test.

Findings: The mean±SD age of the participants was 63.7±2.9 years, 54% of them were male, 42% had primary and secondary education, and 57.3% were retired. Table 1 shows the descriptive characteristics of the participants.

Table1 :Descriptive statistics of the participants

Variables	N	Percent
Sex		
Male	81	54
Female	69	46
Level of education		
Illiterate	17	11.3
Elementary	63	42
Diploma	48	32
Academic	22	14.7
Employment status		
Retirement	86	57.3
Homey	37	24.7
employed	15	10
Retirement and re-employment	12	8
Income		
10 million Iranian Rials \geq	59	39.3
10-20	51	34
20-40	34	22.7
< 40	6	4
Housing status		
Owner of the house	127	84.7
Tenant	21	14
Organizational Home	1	0.7
Other	1	0.7

The results showed that the mean score of standard of living was 6.73 ± 2.53 . The results also showed that the elderly acquired a higher score in the living facilities dimension compared to the other two dimensions. The mean scores of male and female standards of living were 6.65 and 8.28, respectively. However, there was no significant difference between two genders in terms of living standard. There was a direct and significant relationship between the living standards and employment status. The mean score of living standards in the upper, middle, and lower socioeconomic zones were 8.72, 6.58 and 4.62, respectively. Therefore, the standard of living in the middle and lower zones were low, but in the upper level was moderate. Table 2 shows the status of living standards and its dimensions in the elderly in Tehran.

Table 2: Status of living standards and its dimensions in the elderly in Tehran

Variables	Minimum	Maximum	Mean	SD
Living standards	1.83	12.42	6.73	2.53
Life facilities	0.58	9.17	3.89	1.50
Housing status	0.50	3.25	1.97	0.49
Household expenses	0.25	1.75	0.86	0.36

Discussion: The status of studies on objective well-being, living standards and dimensions including education, leisure, economic and social status, living environment, and employment status, especially in the Iranian elderly community, indicate the gap of knowledge in this area. The findings of this study showed that the standard of living for the elderly is at a low level. In the present study, living standards had no significant relationship with gender variable, while some studies showed that in older ages, being male and having lower socioeconomic status decrease the chance of achieving successful aging. It has been suggested that due to inequalities between the two sexes in property ownership, employment and control over income and assets, this age period for women has more economic

problems. On the other hand, considering the effect of economic power on the degree of satisfaction with aging, it seems that women's economic weakness due to their low level of employment and activity makes it difficult for women to reach an old age. In this research, there is a meaningful relationship between living standards and the employment status of the elderly people because some people may be re-employed during retirement, and this may be related to the needs of individuals life and socioeconomic problems. We found that the living standards of the elderly people in the upper areas of Tehran were better than moderate and low areas. There is also a significant relationship between variables of living standards and socioeconomic status. Considering the importance of this age group, more research is needed in order to investigate their issues in Iranian society. We proposed that living standards in older people in other cities of Iran to be assessed due to cultural, linguistic, and lifestyle differences.

Ethical Considerations

Funding

In the present study, all expenses were borne by the author and he did not have any sponsors

Authors' contributions

All authors contributed in designing, running, and writing all parts of the research.

Conflicts of interest

The authors declared no conflict of interest

Acknowledgments

In this article, all rights relating to references are cited and resources are carefully listed.

مقدمه

امروزه به دلیل پیشرفتهای به وجود آمده در حوزه سلامت و توسعه اقتصادی، شاهد بهبود استانداردهای زندگی، افزایش طول عمر و امید به زندگی هستیم. از طرفی پس از یک دوره افزایش زادوولد، در دهه‌های اخیر با کاهش نرخ باروری زنان، نسبت جمعیت سالمندان رو به فزونی رفته است (یاوری و همکاران، ۲۰۱۵). پدیده افزایش جمعیت سالمندی یکی از مهمترین چالشهای پیش رو در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی و بهداشتی قرن حاضر به شمار می‌آید (کالاچه^۱ و همکاران، ۲۰۰۲). بنا به گزارش سازمان ملل جمعیت سالمندان جهان از ۸ درصد در سال ۱۹۸۰ به ۲۱ درصد کل جمعیت در سال ۲۰۵۰ خواهد رسید. همچنین در سال ۲۰۱۷ بیش از ۱۲ درصد جمعیت جهان را سالمندان تشکیل داده‌اند (سازمان ملل، ۲۰۱۷). پژوهشها نشان می‌دهند تا سال ۲۰۵۰ جمعیت بالای ۶۰ سال ایران نیز به بیش از ۲۶ میلیون نفر خواهد رسید (علیپور، ۲۰۰۸). بر اساس نتایج سرشماری مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۵، سالمندان بالای ۶۰ سال ۹/۲۸ درصد کل جمعیت ایران را تشکیل داده‌اند و این نسبت در سالمندان تهران ۱۲/۷۵ درصد بوده است (مرکز ملی آمار ایران، ۲۰۱۸). افزایش جمعیت سالمندان امری طبیعی است، اما پیامدهای این افزایش بر ابعاد مختلف اقتصادی و اجتماعی مهم و نیازمند مطالعاتی جدی است (ملاشهری و همکاران، ۲۰۱۵).

رفاه اجتماعی در هر جامعه از اساسی‌ترین نیازهای اجتماعی است که افراد جامعه باید از آن برخوردار باشند (هزارجریبی و صفری شالی، ۲۰۱۱). این مفهوم در قالب دو بعد رفاه عینی^۳ و رفاه ذهنی^۴ تظاهر می‌یابد که جنبه عینی رفاه اشاره به سطح زندگی (ابراهیمی، ۲۰۱۱)، قدرت خرید، توانایی کسب تسهیلات و امکانات زندگی افراد دارد (موسوی و

1. Kalache

2. Stuart-Hamilton

3. objective welfare

4. subject welfare

همکاران، ۲۰۱۶). در ابتدا رفاه اجتماعی تنها بر سنجش وضعیت اقتصادی افراد تأکید داشت اما در دهه ۱۹۶۰ و پس از «جنبش بیانگرهای اجتماعی»، رفاه به عنوان مفهومی چندبعدی معرفی شد و ابعاد دیگر نظیر سلامت، آموزش، مسکن، محیط و غیره نیز به این مفهوم اضافه شد (وادل^۱، ۱۹۹۵)؛ بنابراین وضعیت یک جامعه تنها از طریق وضعیت اقتصادی قابل سنجش نیست بلکه باید مجموعه‌ای از شاخصها را مدنظر قرارداد؛ زیرا درآمد بالا لزوماً به رشد اقتصادی بیشتر، ارتقاء بهزیستی و استاندارد زندگی^۲ بالاتر برای اعضای جامعه منتهی نمی‌شود (موسوی و همکاران، ۲۰۱۶).

یکی از مهمترین شاخصهای سنجش رفاه عینی در قالب مفهوم «استانداردهای زندگی» تعریف می‌شود. این مفهوم مربوط به سطح رفاه اقتصادی زندگی افراد (جانسن^۳ و همکاران، ۲۰۰۵) با تأکید بر جنبه‌های بیرونی زندگی از جمله مالکیت بر اشیاء و منابع، درآمد و ثروت است (گراهام^۴، ۲۰۱۵). استانداردهای زندگی شامل جنبه‌هایی نظیر مشارکت در فعالیتهای اجتماعی، دسترسی به خدمات مورد استفاده بیشتر مردم (به صورت عمومی یا خصوصی)، منابع اقتصادی مانند درآمد، پس انداز و دارایی، دسترسی به خدمات بهداشتی، اوقات فراغت و مسکن است (سازمان ملل، ۲۰۱۶؛ ساندرز^۵ و همکاران، ۲۰۰۸). در بسیاری از مستندات علمی شاخصهای اقتصادی - اجتماعی مرتبط و مؤثر بر استانداردهای زندگی شامل درآمد، هزینه، مصرف، مسکن، آموزش و پایگاه اقتصادی - اجتماعی معرفی شده است (بیرچیاکوف^۶ و همکاران، ۲۰۱۵، دیتون و گروش^۷، ۲۰۰۰).

در طول زمان شاخصهای متعددی برای سنجش این مفهوم تعریف شده است که اغلب مقدار آن را کمتر یا بیشتر از حد واقعی گزارش می‌کند (وایتفود^۸ و همکاران، ۱۹۹۵).

1. Waddell

2. standard of living

3. Jensen

4. Graham

5. Saunders

6. Birčiaková

7. Deaton and Grosh

8. Whiteford

در دهه‌های گذشته از شاخصهایی نظیر درآمد و فقر، مصرف و منابع اقتصادی برای سنجش استاندارد زندگی استفاده می‌شد (کاباتسی^۱ و همکاران، ۲۰۱۶). در مجموع مرور پژوهشها نشان می‌دهد شاخص درآمد، به‌دفعات مکرر برای سنجش استانداردهای زندگی مورد استفاده قرار گرفته است. ولی در دهه‌های بعد مشخص شد درآمد شاخص مناسب و دقیقی برای سنجش این مفهوم نیست؛ زیرا این شاخص به‌تنهایی سایر منابع مالی و یا مزایا را شامل نمی‌شود و نشان‌دهنده تغییرات ایجادشده در طول زمان نیست، همچنین خواسته‌های متفاوت افراد را در بر نمی‌گیرد و بسیاری از افراد نیز از گزارش دقیق درآمد خود امتناع می‌ورزند (فورتنر^۲ و همکاران، ۲۰۱۱؛ ساندرز و همکاران، ۲۰۰۸).

برنامه توسعه سازمان ملل (UNDP) نیز برای سنجش استاندارد زندگی از یک رویکرد عینی استفاده می‌کند، این رویکرد علاوه بر تولید ناخالص داخلی مواردی مانند اشتغال، سلامت، امید به زندگی و آموزش، در دسترس بودن امکاناتی مانند کتابخانه و امکانات تفریحی و سیاستهایی مانند مشارکت مردم در جامعه را مورد توجه قرار می‌دهد (سازمان ملل، ۲۰۱۶، ۲۰۱۸).

موضوع سنجش وضعیت استاندارد زندگی جمعیت سالمندان در جوامع مختلف از مسائل چالش‌برانگیز پیش روست (گراندی^۳ و همکاران، ۲۰۰۱). چراکه این گروه سنی در مقایسه با هم‌تایان جوان یا افراد مشغول به کار، در شرایط اقتصادی متفاوت‌تری قرار دارند و خواسته‌ها و نیازهای آنها به لحاظ کیفی متفاوت از نسل جوان است. در پژوهشهای مختلف فاکتورهای مختلفی بر سنجش مفهوم استاندارد زندگی در جمعیت سالمندان مورد توجه قرار گرفته است؛ شامل آموزش و مسکن و درآمد، سلامت، ارتباطات، اوقات

1 Kabatesi
2. Pfoertner
3. Grundy

فراغت و امکانات تفریحی و زندگی. بررسی متون مرتبط با استانداردهای زندگی نشان می‌دهد که پرداختن به موضوع استاندارد زندگی جمعیت سالمندی در ایران مغفول مانده است؛ بنابراین مطالعه حاضر برای بررسی چگونگی استاندارد زندگی جمعیت سالمندان ساکن تهران صورت گرفت. برای پاسخ به این سؤال ابتدا پرسشنامه استانداردهای زندگی سالمندان شهر تهران طراحی و رواسازی شد. سپس استانداردهای زندگی سالمندان در سه پهنه توسعه‌ای شهر تهران سنجیده و در نهایت برخی تعیین‌کننده‌های اقتصادی- اجتماعی مرتبط با استانداردهای زندگی سالمندان فرضیه‌آزمایی شد.

روش

مطالعه توصیفی-تحلیلی حاضر به روش مقطعی و با مشارکت ۱۵۰ نفر از سالمندان بالای ۶۰ سال تهران که از طریق نمونه‌گیری تصادفی طبقاتی انتخاب شدند، در سال ۱۳۹۵ اجرا گردید. طبق مطالعه فیروزآبادی و جاجرمی مناطق ۲۲ گانه شهر تهران بر اساس شاخصهای مختلف به سه پهنه پائین (شامل مناطق ۹، ۱۰، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹)، متوسط (شامل مناطق ۷، ۸، ۱۱، ۱۳، ۱۴، ۲۰، ۲۱) و بالا (شامل مناطق ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۲۲) تقسیم‌بندی شد (فیروزآبادی، ۲۰۰۷). جهت تعیین حجم نمونه ابتدا یک مطالعه پایلوت با تعداد ۲۰ سالمند انجام شد و پرسشنامه استاندارد زندگی توسط آنها تکمیل شد. نتیجه مطالعه پایلوت، انحراف معیار ۳/۳ را برای میانگین نمرات پرسشنامه نشان داد. حداقل تعداد نمونه با در نظر گرفتن حداقل اختلاف نمونه و جامعه ($d=1$) در سطح اطمینان ۹۵ درصد ۴۰ نفر در هر پهنه تعیین شد که برای افزایش قدرت مطالعه و در نظر گرفتن احتمال ریزش نمونه، ۲۰ درصد به تعداد حجم نمونه اضافه شد و در نهایت حجم نمونه برای هر پهنه ۵۰ نفر و در مجموع ۱۵۰ نفر برای بررسی استانداردهای زندگی تعیین شد.

سپس به صورت تصادفی از هر پهنه دو منطقه انتخاب شد و در هر منطقه به تصادف یک محله انتخاب و در هر محله تعداد ۲۵ سالمند با توجه به معیارهای ورود و خروج به صورت در دسترس و عموماً در محلهای تجمع سالمندان مانند پارکها و فضای عمومی محلات انتخاب شدند. در پهنه اقتصادی - اجتماعی پایین مناطق ۱۰ و ۱۶ شامل محلههای نازی آباد و نواب صفوی، در پهنه متوسط مناطق ۷ و ۱۵ شامل محلههای هفت تیر و مطهری و در نهایت در پهنه اقتصادی - اجتماعی بالا مناطق ۲ و ۵ شامل محلههای پونک و مرزداران انتخاب گردید. معیارهای ورود به مطالعه شامل سن بالای ۶۰ سال، توانایی ذهنی و ادراکی جهت پاسخگویی، رضایت به شرکت در مطالعه و معیار خروج از مطالعه نیز عدم تکمیل پرسشنامهها به طور کامل بود. ابزار گردآوری دادهها، شامل چکلیست اطلاعات دموگرافیک و پرسشنامه استانداردهای زندگی بود. متغیرهای دموگرافیک شامل سن، جنس، اشتغال، تعداد افراد خانواده، وضعیت تأهل و پهنه اقتصادی - اجتماعی بود.

پرسشنامه استانداردهای زندگی توسط جهان پور و همکاران در سال ۱۳۹۵، بر اساس مبانی نظری و تجربی موجود در این حوزه از جمله منابع بانک جهانی و پرسشنامههای موجود در مطالعات بین المللی تدوین و ابعاد مختلف آن احصاء شد. روایی محتوای پرسشنامه از طریق پانل متخصصین بررسی گردید که در نهایت شاخصهای نسبت روایی محتوا (CVR) و شاخص روایی محتوا (CVI)، به ترتیب با مقادیر ۰/۸۵ و ۰/۸۱ نشان دهنده روایی محتوای پرسشنامه بود (جهان پور و همکاران، ۲۰۱۸). در نهایت سه مؤلفه شامل، تسهیلات زندگی با ۱۱ سؤال (به عنوان مثال آیا درآمد شما کفایت تأمین نیازهای اساسی خانوار را می دهد با گزینههای اصلاً، کم، متوسط، زیاد)، وضعیت مسکن با ۴ سؤال (به عنوان مثال نوع مالکیت مسکن خود را مشخص بفرمایید؛ گزینهها شامل شخصی، استیجاری، در منزل فرزندان، سایر

موارد) و مخارج خانوار با ۲ سؤال (به‌عنوان مثال هزینه‌های ماهیانه خانوار شما چقدر است؟) و در مجموع ۱۷ سؤال در پرسشنامه موردسنجش قرار گرفت. همسانی درونی سؤالات با آلفای کرونباخ ۰/۸۹ تأیید گردید. پس از تکمیل پرسشنامه‌ها، داده‌های موردنظر در نرم‌افزار SPSS22 وارد شد. برای توصیف داده‌ها از آمارهای توصیفی میانگین، انحراف معیار و درصد و برای تبیین یافته‌ها از آزمونهای آماری آنالیز واریانس یک‌طرفه و تی با دو نمونه مستقل استفاده گردید.

یافته‌ها

در مطالعه حاضر ۱۵۰ سالمند با دامنه سنی ۶۰ تا ۷۵ سال (میانگین و انحراف معیار سن به ترتیب ۶۳/۷ و ۲/۹) شرکت کردند. جدول شماره (۱) اطلاعات مربوط به متغیرهای دموگرافیک پژوهش را نشان می‌دهد. طبق نتایج مردان ۵۴ درصد از کل افراد را تشکیل دادند. ۴۲ درصد از سالمندان سطح سواد ابتدایی و راهنمایی داشتند. ۵۷/۳ درصد از آنها در زمان مطالعه بازنشسته بودند. ۸۴/۷ درصد نمونه‌ها در منازل شخصی ساکن بودند. همچنین تحلیل متغیر درآمد نشان داد که بیش‌ترین درصد سالمندان با ۳۹/۳ از کل، سطح درآمد زیر ۱ میلیون دارند. سایر اطلاعات دموگرافیک سالمندان شرکت‌کننده در مطالعه در جدول (۱) آمده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

جدول (۱) خلاصه نتایج مربوط به ویژگیهای دموگرافیک

درصد	فراوانی	مؤلفه‌ها	متغیرهای دموگرافیک
۵۴	۸۱	مرد	جنس
۴۶	۶۹	زن	
۱۱/۳	۱۷	بی‌سواد	سطح تحصیلات
۴۲	۶۳	ابتدایی و راهنمایی	
۳۲	۴۸	دیپلم	
۱۴/۷	۲۲	فوق‌دیپلم و لیسانس	
۲۴/۷	۳۷	خانه‌دار	اشتغال
۱۰	۱۵	شاغل	
۸	۱۲	بازنشسته مشغول به کار	
۵۷/۳	۸۶	بازنشسته	
۳۹/۳	۵۹	زیر یک میلیون	سطح درآمد
۳۴	۵۱	۱ تا ۲ میلیون	
۲۲/۷	۳۴	۲۱۰۰ تا ۴ میلیون	
۴	۶	بالای ۴ میلیون	
۸۴/۷	۱۲۷	شخصی	مسکن
۱۴	۲۱	اجاره‌ای	
۰/۷	۱	سازمانی	
۰/۷	۱	سایر موارد	

بررسی یافته‌ها در خصوص استانداردهای زندگی نشان می‌دهد میانگین استانداردهای زندگی در سالمندان ۶/۷۳ با انحراف معیار ۲/۵۳ است (حداقل ۱/۸۳ و حداکثر ۱۲/۴۲)؛

بنابراین با توجه به دامنه نمرات پرسشنامه استانداردهای زندگی (۰ تا ۱۷)، میانگین استانداردهای زندگی در جمعیت سالمندان شهر تهران در سطح پایین قرار دارد (جدول ۲).

جدول (۲) بررسی میانگین استانداردهای زندگی سالمندان شهر تهران

متغیر	Min.	Max.	M	SD
استانداردهای زندگی	۱/۸۳	۱۲/۴۲	۶/۷۳	۲/۵۳
تسهیلات زندگی	۰/۵۸	۹/۱۷	۳/۸۹	۱/۵
وضعیت مسکن	۰/۵۰	۳/۲۵	۱/۹۷	۰/۴۹
مخارج خانوار	۰/۲۵	۱/۷۵	۰/۸۶	۰/۳۶

پرسشنامه استانداردهای زندگی شامل سه بعد (تسهیلات زندگی، وضعیت مسکن، مخارج خانوار) است. مقایسه میانگینها نشان می‌دهد که سالمندان در بعد تسهیلات زندگی نمره بالاتری در مقایسه با دو بعد دیگر وضعیت مسکن و مخارج خانوار کسب کردند. از بین ۱۱ سؤال بعد تسهیلات زندگی، سؤالات کفایت درآمدی برای نیازهای اساسی با میانگین ۰/۸۶۶ و تفریح و مسافرتها داخلی با میانگین نمره ۰/۸۲۳ بالاترین نمره و سؤال توانایی خرید وسایل موردعلاقه با میانگین ۰/۴۳۳ کمترین نمره را نشان دادند. همین‌طور در بعد وضعیت مسکن، نوع مالکیت مسکن با ۰/۸۹۲ نمره بالاترین و تعداد اتاقهای منزل با ۰/۶۵۵ نمره کمترین میانگین نمرات را داشتند.

جدول (۳) مقایسه استانداردهای زندگی سالمندان به تفکیک جنسیت، وضعیت اشتغال و پهنه

اقتصادی - اجتماعی

پهنه اقتصادی - اجتماعی			وضعیت اشتغال				جنسیت		متغیر	شاخص آماری	استانداردهای زندگی
پایین	متوسط	بالا	بازنشسته	مشغول به کار مجدد (بازنشسته)	شاغل	خانه‌دار	زن	مرد			
۴/۶۲	۶/۵۸	۸/۷۲	۷/۷۶	۵/۸۷	۵/۶۹	۵/۰۴	۶/۸۲	۶/۶۵	<i>M</i>		
۱/۵۳	۲/۲۷	۱/۹۱	۲/۲۳	۱/۶۵	۳/۱۷	۱/۹۹	۲/۷۵	۲/۳۵	<i>SD</i>		
۵۰/۴۶۲			۱۴/۳۹۵				۰/۴۵۲		مقدار اماره		
۰/۰۰۱			۰/۰۰۱				۰/۶۷۹		<i>P</i>		

همان‌طور که در جدول (۳) نشان می‌دهد، میانگین استانداردهای زندگی در گروه مردان سالمند ۶/۶۵ و در گروه زنان سالمند ۶/۸۲ است؛ بنابراین وضعیت استانداردهای زندگی مردان و زنان سالمند در سطح پایینی قرار دارد در حالی که بین نمرات میانگین استانداردهای زندگی در دو گروه زنان و مردان تفاوت آماری معنی‌داری وجود ندارد.

نتایج تحلیل واریانس یک‌طرفه نشان داد میانگین استانداردهای زندگی در گروه سالمندان خانه‌دار ۵/۰۴، در سالمندان شاغل ۵/۶۹، در سالمندان بازنشسته مشغول به کار مجدد ۵/۸۷ و در سالمندان بازنشسته ۷/۷۶ بود؛ بنابراین نمرات متغیر استانداردهای زندگی در هر ۴ گروه نامبرده سطح پایین آن را در این جمعیت نشان می‌دهد. از طرفی نتایج نشان می‌دهد ارتباط بین استانداردهای زندگی با اشتغال مستقیم و معنادار است. آزمون تعقیبی توکی برای بررسی متناظر میانگینها نشان داد که میانگین نمره استانداردهای زندگی در افراد بازنشسته به‌طور معنی‌داری بیش از سایر گروه‌ها بود و در سه گروه دیگر شامل خانه‌دار، بازنشسته مشغول به کار مجدد و شاغل تفاوت معنی‌دار نداشتند.

بررسی یافته‌های مطالعه در خصوص استانداردهای زندگی در پهنه‌های بالا، متوسط و پایین نشان داد میانگین نمره استانداردهای زندگی در پهنه بالا ۸/۷۲ و در پهنه متوسط ۶/۵۸ و در پهنه پایین ۴/۶۲ هست. وضعیت استانداردهای زندگی در هر سه پهنه موردبررسی در سطح پایین و تفاوت بین میانگین نمرات در سه گروه معنی‌دار بود. آزمون تعقیبی توکی نشان داد که میانگین نمره استانداردهای زندگی در پهنه اقتصادی-اجتماعی متوسط بیش از پهنه اقتصادی اجتماعی پایین و در پهنه اقتصادی-اجتماعی بالا بیش از دو گروه دیگر بود.

بحث

یافته‌های مطالعه حاضر نشان داد استانداردهای زندگی سالمندان مورد مطالعه در سطح پایینی قرار دارد، درحالی‌که این موضوع با یافته‌های مطالعه گراهام در سال ۲۰۱۵ در کشور نیوزیلند همسو نیست؛ چراکه گراهام (۲۰۱۵) گزارش کرده که سالمندان کشور نیوزیلند دارای بالاترین میزان استاندارد زندگی هستند. علت این امر احتمالاً از این حقیقت ناشی می‌شود که تجمع ذاتی داراییها (مسکن و سایر کالاها) در میان سالمندان این کشور نسبت به کشورمان در سطح بالایی قرار دارد. از سوی دیگر سالمندان در نیوزیلند دارای درآمد کافی برای دریافت یک سطح معقول از استانداردهای زندگی هستند. با توجه به نتایج اکثر سالمندان مورد پژوهش از منازل شخصی برخوردار بودند، اما با وجود دارا بودن منزل شخصی، استانداردهای زندگی سالمندان تهرانی در مقایسه با سالمندان نیوزیلندی در سطح پایین‌تری قرار دارد؟ علت این امر ممکن است مربوط به عوامل متعددی از جمله تفریح و مسافرت، درآمد ماهیانه، توانایی تأمین نیازهای اساسی زندگی، وضعیت تغذیه‌ای و خدمات رفاهی باشد. در مطالعه سیف‌زاده (۲۰۱۶) اکثر سالمندان در آذرشهر وضعیت اقتصادی اجتماعی سطح پایینی داشتند که این مطالعه با نتایج مطالعه ما همسو است. همچنین صابریان و همکاران (۲۰۰۳) در مطالعه خود به این نتیجه رسیدند که بیشتر سالمندان سمنان

دارای وضعیت اقتصادی متوسط هستند که این نتیجه با نتایج به دست آمده در مطالعه حاضر همخوانی ندارد. در مطالعه حاضر مقایسه متغیر «متوسط هزینه‌های خانوار» از عامل سوم پرسشنامه یعنی «مخارج خانوار»، با متغیر «سطح درآمد خانوار» از عامل اول پرسشنامه یعنی «تسهیلات زندگی» نشان داد که سالمندان با توجه به درآمد پایین خانوار مجبورند متوسط هزینه‌های خانوار را کاهش دهند یا جهت تأمین هزینه‌ها به اشتغال مجدد روی آورند. این عامل باعث کاهش استاندارد زندگی سالمندان مورد پژوهش شده است. در مطالعه سیف‌زاده (۲۰۱۶) که به بررسی رابطه پایگاه اقتصادی-اجتماعی و سلامت در سالمندان پرداخته، درآمد خانوار یکی از عوامل مؤثر بر سلامت سالمندان ارزیابی شده و با بالا رفتن درآمد، بهبود وضعیت سلامت گزارش شده است. در مطالعه دیگری که در سال ۲۰۰۳ توسط یابروف و گوردیس صورت گرفت رابطه بین وضعیت اقتصادی و مرگ‌ومیر در آمریکا بررسی شد که مشخص شد به دنبال پایین رفتن وضعیت اقتصادی، میزان مرگ‌ومیر افزایش می‌یابد (یابروف و گوردیس^۱، ۲۰۰۳).

در مطالعه حاضر استانداردهای زندگی با متغیر جنس ارتباط معناداری نداشت در حالی که در مطالعه مک لافلین و همکاران^۲ که در سال ۲۰۰۹ در آمریکا به منظور بررسی شیوع سالمندی موفق در ایالات متحده صورت گرفت سنین بالاتر، جنس مذکر و وضعیت اجتماعی و اقتصادی پایین‌تر، شانس دستیابی به سالمندی موفق را پایین‌تر می‌آورد که یافته‌های این مطالعه از نظر متغیر جنس با نتایج به دست آمده در مطالعه ما همخوانی ندارد. هنک^۳ (۲۰۱۱) در مطالعه‌ای به مقایسه سالمندی موفق در ۱۴ کشور اروپایی (اتریش، بلژیک، دانمارک، فرانسه، یونان، آلمان، ایتالیا، هلند، اسپانیا، سوئد و لهستان) و نقش عوامل ساختاری (سن، جنس، تحصیلات، وضعیت اقتصادی - رفاه و وضعیت اجتماعی) در سالمندی موفق بر

1. Yabroff and Gordis

2. McLaughlin

3. Hank

اساس مدل سالمندی موفق «رو و جان»^۱ پرداختند. نتایج به دست آمده نشان داد که احتمال سالمندی موفق به طور قابل توجهی با افزایش سن کاهش می یابد و احتمال آن برای زنان نسبت به مردان کمتر است که یافته های این مطالعه برخلاف نتایج مطالعه حاضر هست. در مطالعه مذکور سطوح بالاتر آموزش و رفاه اجتماعی مانند منزل شخصی شانس سالمندی موفق را افزایش می دهد که این بخش از یافته ها با نتایج مطالعه ما همسو است. البته باید توجه داشت که اصطلاح سالمندی موفق مشتمل بر متغیرها و شاخصهای کیفی است و در مقابل، استانداردهای زندگی به ویژه در این مطالعه ناظر به متغیرها و اندازه گیریهای عینی تر و مادی است. در مطالعه پارک^۲ و همکاران (۲۰۱۰) در کره جنوبی، درآمد ماهیانه بیشتر منجر به افزایش فعالیتهای فیزیکی در مردان سالمند بوده اما در زنان سالمند، سطح آموزش بالاتر با افزایش فعالیتهای فیزیکی ارتباط معنی دار داشته است. قیصریان (۲۰۰۹) نشان داده که به علت نابرابریهای بین دو جنس در مالکیت داراییها، اشتغال و کنترل بر درآمد و داراییها، این دوره سنی برای زنان مشکلات اقتصادی بیشتری به همراه دارد؛ از طرفی با توجه به تأثیر توان اقتصادی بر میزان رضایت از سالمندی، به نظر می رسد که ضعف اقتصادی زنان به دلیل پایین بودن میزان اشتغال و فعالیت آنها موجب شده است که ورود به دوران سالمندی برای زنان دشوار و مشکل باشد. همچنین در مطالعه گاریدو^۳ در سال ۲۰۰۳ در اسپانیا نیز وضعیت اقتصادی زنان پایین تر از مردان گزارش شد و ارتباط معناداری بین وضعیت اقتصادی- اجتماعی و جنس اثبات شد که نتایج این مطالعه برخلاف پژوهش حاضر است. در تضاد با این مطالعات، صابریان و همکاران (۲۰۰۳) گزارش کرده اند که مردان وضعیت اقتصادی بدتری را نسبت به زنان نشان داده اند. آنها نتیجه گرفته اند که این امر ناشی از آن است که در کشور ما مردان نسبت به زنان بیشتر بار اقتصادی خانواده را بر دوش می کشند و نسبت

1. Rou and John
2. Park
3. Garrido

به تأمین هزینه‌های جاری و پیش‌بینی‌نشده خانواده احساس مسئولیت می‌نمایند. در مطالعه حاضر استانداردهای زندگی در دو جنس تفاوت معنی‌داری نداشت. احتمالاً با توجه به اینکه زنان و مردان در سالمندی، جایگاه شغلی چندان متفاوتی ندارند و اکثراً دارای نقش فعال اقتصادی نیستند، لذا از لحاظ منبع درآمد و تسلط اقتصادی مرد بر زن، نمی‌توان تفاوتی را مفروض دانست. همچنین سایر شاخصهای استانداردهای زندگی از جمله تسهیلات، مسکن و مخارج خانوار با توجه به ماهیت اشتراکی بودن آنها در خانوار و بین زن و مرد سالمند، در مطالعه حاضر تفاوت معنی‌داری در زنان و مردان نداشتند.

در این پژوهش بین متغیرهای استانداردهای زندگی و وضعیت اشتغال سالمندان ارتباط معناداری وجود داشت؛ به گونه‌ای که استانداردهای زندگی در سالمندان بازنشسته به‌طور معناداری بیش از سالمندانی بود که پس از بازنشستگی مجدداً به اشتغال روی آورده بودند. افرادی که پس از در دوران بازنشستگی به اشتغال مجدد روی می‌آورند احتمالاً به دلیل نیازهای آنها در زندگی است و مشکلات اقتصادی - اجتماعی، اشتغال در دوران پیری و پس از بازنشستگی را نیز توجیه می‌کند. سالمندان خواهان آسایش و رفاه هستند؛ بنابراین در صورت تأمین نیازهای مالی تمایل به اشتغال آنان کاهش یابد، پس شرایط نامطلوب اقتصادی و کمبود منابع و درآمد مالی از جمله عوامل اجبار به اشتغال مجدد در این دوران محسوب می‌شوند. در این خصوص در مطالعه زاده غلام (۲۰۱۰)، افرادی که دارای درآمد متوسط و پائین و وضعیت اقتصادی بدتری نسبت به سایر سالمندان بودند اشتغال مجدد پیدا کردند که انگیزه آنان نیاز مالی ذکر شده است. همچنین در مطالعه احمدی در سال ۲۰۱۰، حدود ۷۰ درصد از بازنشستگان موردپژوهش، دارای وضعیت اقتصادی ضعیف بوده و حقوق بازنشستگی خود را مکفی ندانسته و در نتیجه ۴۷ درصد آنها این خلأ را باکار کردن مجدد جبران کرده‌اند. در مطالعه دل‌پیشه و همکاران (۲۰۱۴) در استان ایلام، ۸/۳۵ درصد سالمندان موردپژوهش بازنشسته بودند که از این تعداد ۱۹ درصد اشتغال مجدد داشتند. در مطالعه

حاضر به نظر می‌رسد سالمندانی که بازنشسته ادارات و نهادهای دولتی هستند و حقوق ماهیانه بازنشستگی دریافت می‌کنند، توانسته‌اند با تعدیل هزینه‌ها و مدیریت صحیح درآمد و هزینه خانوار، استاندارد درک شده زندگی خود را افزایش دهند. این در حالی است که در افراد خانه‌دار، شاغل و یا سالمندانی که مجدداً مشغول به کار شده‌اند، برخی شاخصهای استاندارد زندگی به‌ویژه در بخش تسهیلات زندگی مغفول مانده و استاندارد زندگی آنها به‌طور معناداری کمتر از سالمندان بازنشسته شده است.

در مطالعه حاضر بین متغیرهای استانداردهای زندگی و پهنه اقتصادی-اجتماعی افراد موردپژوهش ارتباط معنادار وجود داشت به‌گونه‌ای که وضعیت استانداردهای زندگی سالمندان در تقسیم‌بندی مربوط به پهنه بالای تهران بیش از مناطق متوسط و پایین بود. همچنین وضعیت استانداردهای زندگی سالمندان در پهنه متوسط نیز بیش از پهنه پایین بود. در مطالعه محمدرزاده اصل در سال ۲۰۱۰ مشخص شد که مناطق ۱، ۳، ۶ و ۲ در شمال شهر تهران از بالاترین رفاه و مناطق ۱۷، ۱۸، ۱۶ و ۱۹ در جنوب تهران از کمترین رفاه برخوردار بودند که با مطالعه حاضر هم‌خوانی دارد. با توجه به اینکه استانداردهای زندگی به‌ویژه در مطالعه حاضر یک شاخص رفاه عینی است و مستقیماً با درآمد ارتباط دارد لذا به‌نظر می‌رسد سطوح درآمدی بالا در پهنه بالای اقتصادی-اجتماعی به‌ویژه در محلات شمال و شمال غرب تهران ناشی از درآمد بالاتر این مناطق نسبت به پهنه پایین شامل مناطق جنوبی نشین تهران باشد. همچنین در پهنه اقتصادی-اجتماعی بالا وضعیت کیفی و کمی بهتری در خصوص مسکن نسبت به مناطق متوسط و پایین شاهد هستیم که با توجه به اینکه جزو سه عامل استاندارد زندگی در این مطالعه هستند می‌توان به‌عنوان یک عامل مؤثر موردتوجه قرار داد. گزارش مرکز ملی آمار در سال ۱۳۸۵ نشان می‌دهد تعداد منازل که مساحت آنها بیش از ۱۰۰ متر است، در مناطق ۲ و ۵ (پهنه بالا) ۴۷ درصد، در مناطق ۷ و ۱۵ (پهنه متوسط) ۱۵ درصد و در پهنه اقتصادی اجتماعی پایین شامل مناطق ۱۰ و ۱۶ در جنوب تهران ۹/۹

درصد بوده است. این مقایسه نشان می‌دهد که شاخصهای عینی رفاه در استانداردهای زندگی از جمله مساحت مسکن با پهنه و شرایط اقتصادی اجتماعی افراد سالمند مرتبط است.

بحث

نتایج حاکی از آن است که وضعیت استاندارد زندگی سالمندان شهر تهران در سطح پایین است. بررسی استانداردهای زندگی سالمندان می‌تواند شواهدی را برای سیاست‌گذاران این حوزه جهت اتخاذ روشها و برنامه‌های مختلف فراهم آورده و آنها را جهت کاهش تفاوت‌های اقتصادی و اجتماعی در سالمندان شهر تهران به‌ویژه کاهش اختلاف وضعیت استانداردهای زندگی در پهنه‌های اقتصادی-اجتماعی در مناطق ۲۲ گانه شهر تهران یاری نماید. مسئولین حوزه‌های مرتبط با رفاه اجتماعی می‌توانند اقداماتی در جهت ارتقای وضعیت اقتصادی و رفاه اجتماعی این گروه سنی در پیش گیرند. با توجه به اهمیت این گروه سنی و بررسی مسائل مربوط به آنان در جامعه ایران پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آتی با تأکید بر شاخصهای عینی رفاه به‌ویژه استانداردهای زندگی در این زمینه صورت گیرد. همچنین پیشنهاد می‌شود موضوع حاضر در سایر شهرهای ایران به دلیل تفاوت‌های فرهنگی، زبانی، سطح زندگی و... انجام گیرد. یکی از محدودیتهای این مطالعه می‌تواند آن باشد که در پایین بودن شاخص استانداردهای زندگی اشاره در کل نمونه مورد پژوهش منجر گردید انتخاب محلات پونک و مرزدارن به‌عنوان مناطق بالا بود و از مناطق برخوردارتر تهران واقع در شمال تهران محله‌ای وارد مطالعه نشده است که این مسئله احتمالاً در کاهش میانگین نمره استاندارد زندگی در کل نمونه تأثیرگذار بوده است. همچنین در مطالعه حاضر داده‌ها از طریق روش خودگزارش‌دهی و با پرسشنامه گردآوری شدند و به دلیل ماهیت بیش گزارش‌دهی یا کم‌گزارش‌دهی در مطالعات پرسشنامه‌ای، باید در تفسیر و تعمیم نتایج جنبه احتیاط را در نظر داشت.

ملاحظات اخلاقی

مشارکت نویسندگان

همه نویسندگان مقاله مشارکت موثر داشته‌اند.

منابع مالی

برای انتشار این مقاله حمایت مالی مستقیم از هیچ نهاد یا سازمانی دریافت نشده است.

تعارض منافع

این مقاله با سایر آثار منتشر شده از نویسندگان مغایرت محتوایی ندارد و اگرچه در راستای مطالعات نویسنده و خط‌علاق پژوهشی وی تنظیم شده است ولی هیچ همپوشانی با آن آثار ندارد.

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

در این مقاله همه حقوق مرتبط با اخلاق پژوهش رعایت شده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

- Ahmadi, ZM. (2010). *Social and Economic Issues of State Retirees: A Case Study of Urmia*. (Master Dissertation), Islamic Azad University, Urmia, (in Persian)
- Alipour, F., Sajadi, H., Foruzan, A., Biglarian, A., and Jalilian, A. (2008). Elderly Quality of Life in Tehran's Two District. *Salmand*, 3, 75-83 (in Persian)
- Birčiaková, N., Stávková, J., & Straka, J. (2015). Determinants of Czech Inhabitants' Living Standards, Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis, *Mendel University Press*, 63(6), 1839-1845.
- Center for Statistics of Iran (2018). Census Results of the Population and Housing Census of 2016. Available at: <https://www.amar.org.ir> (in Persian)
- Center for Statistics of Iran. (2009). *General Population and Housing Census 2006. Overall Results of Tehran Province*. Office of Presidency, International Affairs and Public Affairs (in Persian)
- Deaton, A., & Grosh, M. (2000). *Consumption*. In Designing Household Survey Questionnaires for Developing Countries: Lessons from 15 Years of the Living Standards Measurement Study. Washington, DC: World Bank.
- Delpisheh, A., Mansourian, M., Rašgari, B., Shokohi, A. S., Babanejad, M., Qorbani, M., et al. (2014). Evaluation of health and socio-economic status of elderly people in Ilam province in 2011. *Iranian Journal of Diabetes and Metabolism*, 13, 495-503 (in Persian)
- Ebrahimi, M. (2011). The social welfare system in the world: a comparative study. *Social Sciences Month-Book*, 39, 26-33, (in Persian)
- Firoozabadi, A., and Imani-Jajarmi, H. (2007). Social Capital and Socio-Economic Development in Tehran's 22 Municipal Districts. *Social Welfare*, 6, 197-224 (in Persian)
- Garrido, M. A. et al. (2003). Quality of life in noninstitutionalized persons older than 65 years in two health care districts in Madrid. *Domingo*. 31(51), 285-292.
- Gheisarian, E. (2009). Socio-economic dimension of the phenomenon of aging in Iran. *Population*, 70, 1-28 (in Persian)
- Graham, S. E. (2015). *The relationship between standard of living and quality of life for older New Zealanders*. Master Dissertation, Wellington, New Zealand. Massey University.

- Grundy, E., & Holt, G. (2001). The socioeconomic status of older adults: How should we measure it in studies of health inequalities? *Journal of Epidemiology & Community Health*, 55(12), 895-904.
- Hank, K. (2011). How “successful” do older Europeans age? Findings from SHARE. *Journal of Gerontology: Social Sciences*, 66 (2), 230–236.
- Hezar-Jaribi, J., and Safari-Shali, S. (2011). Social welfare and its factors; Case study of Tehran city. *Quarterly journal of urban planning and research*, 2(5), 1-22 (in Persian)
- Jahanpour, M., Mohaqeqi Kamal, S. H., Hosseinzadeh, S., Sajjadi, H., Basakha, M. (2018). Designing and Validation of a living standards questionnaire in Tehran’s elderly community. *Salmand*, In-press, *Doi: http://dx.doi.org/10.32598/sija.13.10.340*
- Jensen, J., Spittal, M., & Krishnan, V. (2005). *ELSI short form: User manual for a direct measure of living standards*, Ministry of Social Development Wellington, New Zealand.
- Kabatesi, I., Mbabazi, M., & Shukla, J. (2016). Assessment of standard of living indicators in measuring household poverty in Rwanda: evidence of Rutunga sector. *European Journal of Business and Social Sciences*, 5(6), 265-278.
- Kalache, A., Aboderin, I., & Hoskins, I. (2003). Compression of morbidity and active ageing: key priorities for public health policy in the 21st century. *Bulletin of the world health organization*, 80(3), 243-244.
- McLaughlin, S. J., Connell, C. M., Heeringa, S. G., Li, L. W., & Roberts, J. S. (2009). Successful aging in the United States: prevalence estimates from a national sample of older adults. *Journal of Gerontology: Social Sciences*, 65B(2), 216–226.
- Mohammad-zadeh, N., Emamverdi, Gh., and Sarir-Afraz, M. (2010). Ranking indicators of urban welfare in different parts of Tehran. *Quarterly journal of urban planning and research*, 1, 85-106 (in Persian)
- Molashahri, M., Nooripour-Layavali, R., Hosseinian, S., Alikhani, M., Rasooli, A., and Tabatabaei, H. (2015). Comprehensive Study of Elderly’s Happiness in Zahedan City. *Journal of Aging Psychology*, 1(2), 23-34 (in Persian)
- Mousavi M. T., Mohaqeqi Kamal S. H., Vameghi, M., Rafiey, H., Sahaf, R., Mohammadi, M. A., et al. (2016). Dimensions, Components and Indicators of Social Welfare in Elderly: Looking for a Composite Index. *Social Welfare*, 16 (60), 173-201 (in Persian)

- Park, S. M., Jang, S. N., & Kim, D. H. (2010). Gender differences as factors in successful ageing: a focus on socioeconomic status. *J Biosoc Sci*, 42(1), 99-111.
- Pfoertner, T. K., Andress, H. J., & Janssen, C. (2011). Income or living standard and health in Germany: different ways of measurement of relative poverty with regard to self-rated health. *Int J Public Health*, 56(4), 373-384.
- Saunders, P., Naidoo, Y., & Griffiths, M. (2008). Towards new indicators of disadvantage: deprivation and social exclusion in Australia. *Australian Journal of Social Issues*, 43(2), 175-194.
- Saberian, M., Hajiaghajani, S., and Gorbani, R. (2003). Survey of health, social and economic conditions of the elderly and their leisure time. *Koomesh*, 4, 25-32 (in Persian)
- Seyfzadeh, A. (2016). Investigating the relationship between socio-economic status and health of older adults Case study: Azarshahr. *Nursing journal of the Vulnerable*, 3, 12-23 (in Persian)
- UNDP (2016). *The Living Standards Dimension of the Human Development Index: Measuring Poverty with Big Data in China*. UNDP, China.
- UNDP (2018). *Human Development Indices and Indicators 2018 Statistical Update*. United Nations Development Program, New York.
- United Nations, *Department of Economic and Social Affairs*, Population Division (2017). World Population Ageing 2017 - Highlights (ST/ESA/SER.A/397).
- Waddell, S. (1995). Lessons from the healthy cities movement for social indicator development. *Social Indicators Research*, 34(2), 213-235
- Whiteford, P., & Kennedy, S. (1995). *Incomes and living standards of older people: a comparative analysis*. London, Social Policy Research Unit University of York.
- Yabroff, K. R., & Gordis, L. (2003). Assessment of a national health interview survey-based method of measuring community socioeconomic status. *Annals of epidemiology*, 13(10), 721-726.
- Yavari, K., Basakha, M., Sadeghi, H., and Naseri, A. (2015). Economic Aspects of Ageing. *Salmand*, 10 (1), 92-105(in Persian)
- Zadeh-Gholam, Z. (2010). *Employment of young retirees*. Insurance Studies and Research Unit, Audit Institute, National Pension Fund, (in Persian)